

Висшия съдебен съвет	
Регистрационен индекс	Дата
ВСС-1086	1 юни 2024

ДО
БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА
ПРАВНИ ИНИЦИАТИВИ
ДО
СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ
НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

О Т Г О В О Р И

НА ВЪПРОСИ, ПОСТАВЕНИ ОТ БЪЛГАРСКИЯ ИНСТИТУТ ЗА ПРАВНИ ИНИЦИАТИВИ

от полк. Мадлен Димитрова – Гебрева – кандидат за заемане на
длъжността „административен ръководител – председател“ на Софийския
военен съд

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ГЯУРОВА-ВЕГЕРТСЕДЕР,

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА, ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН
СЪВЕТ,

Преди да пристъпя към отговор на новите въпроси, поставени с
писмо вх. № ВСС-11086/10.09.2024 г. от директора на Българския институт
за правни инициативи, отправени ми в качеството ми на кандидат за
заемане на длъжността „административен ръководител – председател“ на
Софийския военен съд, публикувани на сайта на Висшия съдебен съвет,
следва да отбележа, че в рамките на процедурата, на 27.06.2024 г. по
електронната поща на съда, както и на личната ми електронна поща,
постъпиха въпроси от Българския институт за правни инициативи (Изх. №
ИПСН-332/270624), изпратени от ВСС. На 28.06.2024 г. изготвих надлежно
подробни отговори, които са изпратени на ВСС, но не бяха публикувани на
сайта на ВСС в деня преди насроченото за 02.07.2024 г. събеседване.

Въпреки, че поставените с писмо вх. № ВСС-11086/10.09.2024 г.
нови въпроси от директора на Българския институт за правни инициативи
в преобладаващата си част са идентични с предходните, отново излагам
отговорите си в цялост:

По 1-ви въпрос: реформата в съдебната власт продължава вече
повече от 20 години, включително и с промени на конституционно ниво,
които в по-голямата си част не допринесоха съществено за преодоляване
на ниското доверие, произтичащо от чувството за липса на справедливост
у обществото. Основните функции на органите на съдебна власт – да

отстояват върховенството на правото и да защитават в най-пълна степен обществения интерес – могат и следва да бъдат реализирани, като се спазват неотклонно утвърдени стандарти в обучението и квалификацията, подбора, мотивирането и кариерното израстване на магистратите; облекчаване на съдебните процедури и достъпът до съд, при гарантиране защита на правата на гражданите. Мнението ми е, че каквито и нормативни правила да се позитивират, ако те не се прилагат компетентно, честно, безпристрастно, обективно и своевременно от съдии, прокурори и следователи с безупречни професионални и нравствени качества, то основните цели на реформата – върховенство на правото, възстановяване на справедливостта, и повишаване на общественото доверие - не биха били постигнати.

По 2-ри въпрос: правомощие на Висшия съдебен съвет е да избира главен прокурор и председател на Върховния административен съд, при наличие на предпоставките за това. Вярвам, че Висшият съдебен съвет, като кадрови орган на съдебната власт, ще се ръководи в действията си единствено от конституционните и законови норми за провеждане на съответните процедури.

По 3-ти въпрос: вижданията си относно възможностите за преодоляване на проблема с неравномерната натовареност между органите на съдебната власт съм излагала многократно, в контекста на възможните механизми за решаването на въпросите, произтичащи от сравнително ниската натовареност на военните съдилища.

Личното ми мнение, изразено и на стр. 13 от концепцията, е, че най-същественният фактор, предопределящ неравномерната натовареност на органите на съдебна власт е регламентираната подсъдност, чието разпределяне между съдилищата е въпрос на законодателна целесъобразност и е от изключителната компетентност на Народното събрание. Именно този фактор, зависещ изцяло от законодателната власт, обективно предпоставя останалите фактори, влияещи върху натовареността на един орган на съдебна власт. В кръга на правомощия на административния ръководител на съд не са предвидени, а и не биха могли, с оглед основополагащия принцип в правовата държава на разделение на властите, такива, посредством които проблемът с натовареността да бъде решен.

Що се касае до натовареност на магистратите в един орган на съдебна власт съществуват редица механизми за регулирането ѝ в рамките на съответния съд. От 2019 г. в Софийския военен съд са приети и действат Правила за случайно разпределение на делата и осигуряване на равномерна натовареност на съдиите от Софийския военен съд (утв. със Заповед № 129/06.06.2019 г., в сила от 01.07.2019 г.; изм. със Заповед № 200/24.09.2019 г.; изм. и доп. със Заповед № 202/23.09.2020 г.; изм. и доп. със Заповед № 52/22.02.2022 г. в сила от 14.02.2022 г.; изм. и доп. със Заповед № 238/09.11.2022 г.; изм. и доп. със Заповед № 10/05.01.2023 г.; доп. със Заповед № 48/07.03.2023 г.), изготвени и утвърдени от административния ръководител –

председател на Софийския военен съд на основание т. 6 от Единната методика по приложението на принципа за случайното разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните, апелативните и специализираните съдилища (приета с Решение на ВСС по протокол № 57/04.12.2014 г., изменена и актуализирана с Решение на ВСС по протокол № 13/19.03.2015 г.; изм. с решение на СК на ВСС по Протокол № 1/10.01.2017 г.; изм. с решение на СК на ВСС по Протокол № 9/13.03.2018 г.; изм. и доп. с решение по Протокол № 6/27.02.2024 г. на СК на ВСС, изпълняваща функциите на Висш съдебен съвет, съгласно § 23, ал.2 от ПЗР на ЗИД на КРБ (обн. ДВ, бр. 106/22.12.2023 г.), в съответствие с чл. 9, чл. 99, чл. 98, ал. 2, и чл. 86, ал. 1, т. 2 и т. 20, вр. чл. 85, ал. 1, т. 7 от Закона за съдебната власт. Правилата са съгласувани с Общото събрание на съдиите от съда, както и всичките изменения и допълнения. В резултат на тяхното стриктно прилагане, през периода 2019 – 2023 години е постигната равномерна натовареност на съдиите, като известни отклонения се наблюдават по отношение броя частни наказателни дела, образувани по искания за прилагане на СРС, произнасянето по които е от компетентността на председателя на съда или изрично оправомощен със заповед заместник-председател.

По 4-ти въпрос: мнението ми е, че е нормално да е налице разлика във възнагражденията на магистратите от различните инстанции. По високата по ниво инстанция предполага по-продължителен стаж, по-богат професионален опит и съответно по-големи отговорности. При нормално, поетапно и своевременно кадрово развитие е резонно длъжностно израстване на магистратите, което да е съпътствано и с по-високо възнаграждение. През последните години, въз основа на решения на ВСС, бяха предприети мерки за преодоляване на значителната разлика във възнагражденията между инстанциите при еднакъв по-висок ранг. Поради изложеното не считам, че към настоящия момент е налице драстична разлика във възнагражденията между различните инстанции. С оглед яснота, предвидимост и сигурност, би било удачно да се дефинират законови критерии за определяне на възнагражденията от всички нива в системата, като наред с длъжността, следва да се отчитат по-адекватно продължителността на стажа и придобития ранг.

По 5-ти въпрос: в Софийския военен съд не се разглеждат дела, при които да е предвидена възможност за прилагането/използването на процедурата по медиация в рамките на висящ съдебен процес.

По 6-ми въпрос: макар отговорът на този въпрос да се съдържа на стр. 10 - 11 от концепцията, бих искала отново да изразя виждането си.

Дълбоко вярвам, че като съдии, общественно ангажирани да отстояваме върховенството на закона, следва да браним както личната си независимост, така и тази на съда, от името на който правораздаваме, и една от най-съществените гаранции за утвърждаването на независимостта е съдийското самоуправление посредством активна позиция на общото събрание на съдиите в съответния орган. Досегашната ми дейност като административен ръководител неотменно е била подчинена на изложените

възгледи, свидетелство за което е, че през периода 12.12.2018 – 2023 г. всички въпроси, касаещи организацията на съдебната дейност в Софийския военен съд, са обсъждани и съгласувани с Общото събрание на съдиите. Всички вътрешни актове на съда, уреждащи организацията на дейността, са съгласувани с ОСС; всички резултати от извършени през изминалите пет години проверки на дейността на съда също са обсъждани задълбочено от съдиите. Въпросите винаги са поставяни на дебат открито, при създадени условия на членовете на съдийската общност за пълноценна дискусия и пълно, всестранно, и обективно изследване на поставения проблем. Становищата, изразени от съдиите, допринасят съществено за вземане на добри решения, подчинени на основните цели - ефективното изпълняване на съдебната дейност и утвърждаване авторитета на СВС.

По 7-ми въпрос: призвани да защитават правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата, пред магистратите се поставят все по-високи изисквания за независимост, обективност, ефективност, откритост и прозрачност. Независимо, че обществените очаквания са най-завишени към съда, в качеството му на орган на съдебната власт, натоварен с отговорността да правораздава, т. е. да отстоява върховенството на правото и да защитава в най-пълна степен обществения интерес, спрямо всеки магистрат следва да бъдат въздигнати еднакви правила за етично поведение, които следва да спазва и прилага в професионалната си дейност и личния си живот, и те да покриват най-високите стандарти за независимост, безпристрастност, справедливост и прозрачност, вежливост и толерантност, почтеност и благоприличие, компетентност, квалифицираност и конфиденциалност. Формирането на по-високо обществено доверие в съдебната власт; защита на правата на човека, утвърждаване върховенството на закона и предотвратяване на корупцията в съдебната система могат да бъдат постигнати когато в органите на съдебната власт се назначават и работят магистрати, независимо дали са съдии, прокурори или следователи, за които високите етични стандарти в професионалния и личния живот са кредо, без оглед на това дали са разписани правила.

ПО ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ ВЪПРОСИ:

По 1-ви въпрос: Софийският военен съд, както и другите две първоинстанционните военни съдилища, от години правораздават в „сложна среда“, произтичаща от спецификата на статуса им от една страна като специализирани органи на съдебна власт и от друга – органи от силите от системата за национална сигурност на Република България. В такава среда военните съдилища, които са конституционно уредени органи на съдебна власт, правораздават вече повече от двадесет години – с ограничаване на подсъдността, закриване на щатове, отнемане на работни помещения и се стигне до закриването на военни съдилища. Аргументът

винаги е бил един – ниска натовареност, като брой дела, сравнена с тази на общите съдилища.

Дебатът за компетентността на военните съдилища, с оглед стандартите за независимост на тези специализирани правораздавателни органи, е актуален и стои на вниманието на професионалната общност и в контекста на решението на ЕСПЧ „Мустафа срещу България“ (жалба № 1230/17, окончателно решение от 28.02.2020 г.), като е създадена и работна група в МП, с цел изготвяне на законодателни предложения за преодоляването на проблема.

През годините Софийският военен съд, въпреки ограничения си кадрови ресурс с магистратски длъжности, е осъществявал успешно конституционната си функция да правораздава – своевременно, срочно и ефективно. Благодарение на високия професионализъм, лична отдаденост и отговорност, на ежедневните усилия и непрекъснатия стремеж за усъвършенстване и инициативност на съдиите и съдебните служители на СВС, както и на взаимните доверие, откровеност и уважение, делата се решават срочно; в разумен срок и качествено. От обективните публични източници – статистически данни и годишни отчетни доклади, може да се проследи, че за периода 2019 г. - 2023 г. средно 95 % от делата са решени в годината на постъпването им в съда и 69 % от обжалваните и протестираните съдебни актове, чиито инстанционен контрол е приключил, са потвърдени.

Що се отнася до актуалния дебат за компетентността на военните съдилища, с оглед стандартите за независимост на тези специализирани правораздавателни органи, Общото събрание на съдиите от Софийския военен съд неведнъж и преди постановяването на решението на ЕСПЧ „Мустафа срещу България“ е излагало и поддържало становище, и е отправяло предложения към ВСС за преосмисляне на статуса на военните съдии като военнослужещи, чрез девоенизирането им, и приравняването му с този на съдиите от общите съдилища, както и преуреждане на института на съдебните заседатели във военните съдилища, в аспекта на статуса на лицата, с оглед пълното изпълнение на стандартите по чл. 6, § 1 от КПЧОС за независимост на съда. Това становище съм изразявала и поддържала, подкрепено и от съдийската общност в СВС, както в годишните доклади за дейността на съда, така и като член на работна група за изготвяне на анализ на степента на натовареност на военните съдилища, който да съдържа конкретно предложение с оглед оптимизирането на броя и структурата на военните съдилища, сформирана съгласно решение по т. 37 от Протокол № 23 от 16.07.2019 г. на СК на ВСС, с което е прието „принципно съгласие за закриване на военни съдилища“.

Становището ми, подкрепяно от съдиите от СВС, е, че девоенизацията на съдиите от военните съдилища би отговорила в пълна степен на изискванията на чл. 6 от ЕКЗПЧ за независимост на съда, с оглед „начина на назначаването им, продължителността на мандата им,

наличието на гаранции срещу външен натиск и по отношение на въпроса дали органът изглежда независим“ (решение *Campbell and Fell* срещу Обединеното кралство А 80 (1984); 7 EHRR 165) и не би рефлектирало негативно върху ефективността на правораздавателната дейност, както и върху боеготовността на армията и поддържането на военната дисциплина. Приемането на законодателна възможност във военните съдилища да се сформират съдебни състави както със съдебни заседатели – военнослужещи, така и със съдебни заседатели – граждански лица, в зависимост от предмета на делото, биха удовлетворили в пълна степен критериите за независим и безпристрастен съд, залегнали в решението по делото на КПЧОС „Мустафа срещу България“, както същевременно се държи за пълноценното оползотворяване на капацитета на военните съдилища, с оглед принципа на целесъобразност при определяне на подсъдността на делата, въздигнат от КС на РБ.

С преосмисляне на законодателно ниво на статуса на съдиите от военните съдилища и тяхната девоенизация би могъл да се инициира дебатът за разширяване на компетентността на военните съдилища, като се следва водещият принцип при определяне на подсъдността на военните съдилища, като част от силите от системата на националната сигурност на Република България (§ 1, т. 1в от ДР на ЗОВСРБ), а именно - те да разглеждат дела за престъпления, извършени от лица, ангажирани с отбраната и националната сигурност на страната. За да бъде този принцип реализиран в пълна степен би било удачно в компетентността на военните съдилища да бъдат включени делата за престъпления, извършени от всички лица, служещи в системата на националната сигурност. Би било удачно да се обмисли и възможността престъпления с обект лица, обекти или процеси, непосредствено свързани с националната сигурност и отбраната да бъдат включени в компетентността на военните съдилища.

Промяната в статуса на съдиите от военните съдилища би рефлектирала положително и в контекста на регулирането на степента на натовареност на отделните органи на съдебната власт. В аспекта на преодоляване на дисбаланса на натовареността на съдилищата, следва да бъдат обмислени и предложени промени в подсъдността, които, посредством разширяването на компетентността на военните съдилища, биха довели до увеличаване на тяхната натовареност и пълноценното оползотворяване на професионалния капацитет на магистратите и съдебните служители, и съответно разтоварване на общите съдилища.

По 2-ри въпрос: преди да отговоря на зададения въпрос следва да направя допълнение към изложеното в концепцията, с оглед съвременната реакция на СК на ВСС, за която дължа благодарност.

След публикуване на концепцията, с решение по Протокол № 15/02.04.2024 г. в съда е назначен магистрат на длъжността „заместник на административния ръководител – заместник председател“, на мястото на

достоеен наш колега, който освободи длъжността поради пенсиониране. По този начин съставът на съда се обнови и за първи път от повече от петнадесет години е назначен колега, който е млад човек, но с достатъчен житейски и професионален опит, с продължителен юридически и съдийски стаж, с ранг „съдия във ВКС и ВАС“. Вярвам, че неговото назначаване ще даде нов тласък на развитието и утвърждаването на съда, както и до известно разрешаване на проблема с кадровата необезпеченост, който беше един от най-острите в дейността на съда през изминалите пет години. Проблемът не е преодолян изцяло, тъй като числеността на магистратите отново е недостатъчна, особено в контекста на необходимостта от обновяване на кадровия състав на СВС. От работещите в СВС трима съдии, на един колега му предстои пенсиониране през 2026 г.

Недостатъчната и преди всичко несвоевременната кадрова обезпеченост със съдийски длъжности е най-същественният проблем в дейността на съда, който би се отразил пряко върху основната конституционна функция на съда – да правораздава, и за преодоляването на който административният ръководител е реагирал многократно през годините и следва да продължи да го прави, в съответствие с дадените му от закона правомощия. Решаването на изложения проблем е от изключителната компетентност на ВСС, който, въз основа на възприета и ясно изразена концепция за развитието на военните съдилища, в това число и на СВС, да предприеме действия, съобразно правомощията си, да осигури кадрово конституционно и законово уреден орган на съдебната власт, какъвто е СВС. В този случай административният ръководител може да излага становища и да прави предложения.

По 3-ти въпрос: един от основните показатели за ефективността и качеството на съдебната дейност е броят на потвърдените, изменени и отменени съдебни актове от въззивната и касационната инстанции.

Актуалните данни, след приключване на отчетната 2023 г., са следните: средно за периода 2019 г. – 2023 г. са обжалвани 201 съдебни акта, от които от инстанционен контрол са се върнали общо 134 бр. От тях потвърдени са общо 93 съдебни акта, което съставлява 69.41 % от актовете с приключил инстанционен контрол. Изцяло отменени са 31 съдебни акта, или 23.13 % от съдебните актове с приключил инстанционен контрол. Изменени са общо 10 съдебни акта, или 7.46 % от съдебните актове с приключил инстанционен контрол.

От данните е видно, че делът на потвърдените съдебни актове традиционно е бил над 69 % от проверените по инстанционен ред, което свидетелства, че правораздавателната дейност на СВС е добра. Същевременно делът на изцяло отменените съдебни актове – средно 23 % от проверените по инстанционен ред съдебни актове - надвишава средно с 16 % дела на изменените съдебни актове. Този показател, съотнесен към намалението в постъплението на делата, сочи на наличието на колебания в

правораздавателната дейност на съда. В тази насока е налице резерв, който следва да бъде използван, с оглед подобряване качеството на правораздавателния процес и свеждане до минимум на случаите на отмяна на първоинстанционните съдебни актове. Същевременно, следва да се отбележи, че през 2023 г. няма отменени съдебни актове, а броят на изменените е незначителен /3 бр./, което обосновава изводът, че е налице значително повишаване на качеството на правораздавателната дейност на съда – тенденция, започнала през 2021 г..

За постигането на ефективно и качествено правосъдие е необходимо непрекъснато да се работи за поддържане и повишаване компетентността на магистратите, както за целта следва да се осигури възможност и да продължат да се използват всички възможни формални и неформални механизми, като най-важните, прилагани и през изминалия мандат са очертани на стр. 21 – 23 от концепцията. Видно от резултатите през 2023 г., същите се отразяват положително върху правораздавателната дейност, поради което следва да бъдат запазени и надградени.

Една от ефективните форми за повишаване нивото на компетентност на съдиите от СВС е участието в организациите от Националния институт на правосъдието (НИП) обучения и квалификационни курсове, която през периода 2019 г. – 2023 г. е използвана активно и следва да бъде стимулирана.

Във връзка с непрекъснатото завишаване на стандартите за качествено правораздаване и динамично променящото се законодателство, като ефективни форми на повишаване на компетентността на магистратите в съда са се наложили стимулиране и мотивиране на самоподготовката; периодични работни съвещания за обсъждане и анализ на съдебната практика и изменението в нормативните актове; обсъждане на решенията на Европейския съд по правата на човека и решенията на Съда на Европейския съюз по преюдициални запитвания по наказателноправни и административнонаказателни въпроси; разработване на обучения вътре в рамките на съда по определени теми и пр., които следва да бъдат продължени. За повишаване компетентността на магистратите и уеднаквяване на съдебната практика е удачно да се провеждат срещи с магистратите от Военно-апелативния съд, както и с магистратите от останалите военни съдилища. Вярвам, че една удачна форма за поддържане на високо ниво на компетентност и нейното надграждане и уеднаквяването на съдебната практика са съвместните срещи и семинари със съдилища извън системата на военното правораздаване. Това би дало положителни резултати както за съдебната дейност, така и за преодоляване на съществуващото все още у някои магистрати от общите съдилища неразбиране на същността на военните съдилища и тяхната дейност. Друга, не по-малко значителна форма за повишаване на компетентността на съдиите, е организирането на срещи с представители на Върховния касационен съд, на които да се поставят актуални проблеми по

прилагането на закона или да се обобщава и унифицира съдебната практика по идентични казуси.

18.09.2024 г.

С УВАЖЕНИЕ:

СЪДИЯ ПОЛК. МАДЛЕН ДИМИТРОВА – ГЕБРЕВА